

Pravila za sprejetje ark središč

V skladu s Programom varstva biotske raznovrstnosti v živinoreji za obdobje 2017–2023 Javna služba nalog genske banke v živinoreji (v nadaljnjem besedilu "Genska banka ") v okviru okoljevarstvenih, etoloških in drugih vidikov reje domačih živali izvaja podporo ohranjanja slovenskih avtohtonih pasem z vzpostavitvijo sistemov "ARK-FARM", "ARK-CENTRE", "ARK-PARK" in "ARK-RESCUE NET". Slovenske avtohtone pasme domačih živali in avtohtone sorte kmetijskih rastlin so definirane v Programu razvoja podeželja 2014–2020.

1.) Ark središče

Ark središče je kmetija, center, gospodarstvo ali ustanova, ki redi slovenske avtohtone pasme domačih živali in je prvenstveno namenjena izobraževanju in ozaveščanju javnosti o slovenskih avtohtonih pasmah domačih živali in o ohranjanju genetske variabilnosti živalskih virov.

Ark središče samostojno zagotavlja potrebna finančna sredstva za izvajanje svojih dejavnosti. Zaželeno je, da je ark središče vključen v program ekološkega kmetijstva in poleg ohranjanja slovenskih avtohtonih pasem domačih živali ohranja tudi avtohtone sorte kmetijskih rastlin.

2.) Reja avtohtonih pasem domačih živali

V središču naj bo predstavljenih čim več slovenskih avtohtonih pasem domačih živali, odvisno od obstoječe infrastrukture in prisotnih dejavnosti. Obremenitev lastnih ali zakupljenih kmetijskih površin, namenjenim reji avtohtonih pasem domačih živali mora ustrezati od 0,5 do 1,9 GVŽ/ha. V središču naj bo vsaj po ena pasma, iz vsake od spodaj navedenih skupin:

Skupina A: cikasto govedo, slovenski hladnokrvni konj, posavski konj, lipicanski konj, krškopoljski prašič.

Skupina B: jezersko solčavska ovca, bovška ovca, belokranjska pramenka, istrska pramenka, drežniška koza.

Skupina C: štajerska kokoš, kranjska čebela.

Ark središče mora rediti najmanj tri slovenske avtohtone pasme domačih živali iz zgoraj navedenih skupin. Komisija lahko odobri rejo dveh vrsti živali znotraj skupine (po dve bodisi iz skupine A bodisi iz skupine B, namesto iz posameznih skupin A in B).

3.) Poreklo živali

Živali na kmetiji iz skupin A in B morajo biti vpisane v rodovniško knjigo in vključene v odobren rejski program za določeno avtohtono pasmo domačih živali. V kolikor živali v ark središču niso vključene v rejski program, morajo kot čistopasemske živali izhajati neposredno iz rej oziroma kmetijskih gospodarstev, ki so vključena v odobrene rejske programe.

Komisija lahko za konkretne primere odobri, da se ark središču priznajo tudi čistopasemski pitovni prašiči.

V primeru reje kokoši morajo rejci rediti minimalno 10 čistopasemskih živali, ki izhajajo iz jate, vključene v rejski program.

V primeru reje kranjske čebele rejci redno zagotavljajo, da v svojem čebelarstvu nimajo več kot 2 % delavk z rumenimi obročki na zadku.

Ark središče v skladu s pripadajočim rejskim programom, ali z nakupom živali v skladu s temi pravili, v prireji ohranja ali povečuje stalež živali avtohtonih pasem. V primeru lastne vzreje mora biti namenjena posebna pozornost načrtovanju parjenja in preprečevanju parjenja v sorodstvu.

4.) Zdravje, oskrba in varnost

Živali morajo imeti zagotovljeno redno veterinarsko oskrbo, opravljena redna cepljenja in testiranja na nekatere kužne bolezni, v skladu z zakonodajo. Avtohtone pasme domačih živali v ark središčih se redijo v sistemu brez kletk. Zagotovljeno jim mora biti dobro počutje, primeren prostor, počivališče in primeren izpust, ki naj bo v skladu z zahtevami in zakonodajo s tega področja.

Zaželeno je, da je ob upoštevanju dobrega počutja živali, vrsti primerne oskrbe in krmljenja prikazan način reje živali v skladu z individualnimi priporočili Genske banke. Prehrana avtohtonih pasem domačih živali naj temelji na čim višjem deležu lokalno pridelane krme.

Varnost in biovarnost v reji urejajo pristojni zakoni in pravilniki. Genska banka ne prevzema odgovornosti za nastalo škodo na lokaciji ali pri obiskovalcih, ki bi nastala kot posledica izvajanja dejavnosti po tem pravilniku.

5.) Označevanje pasem

Vse slovenske avtohtone pasme domačih živali v ark središču morajo biti ločene od drugih pasem in ustrezno označene (table, plakati, itd.). Obiskovalcem morajo biti dostopne vse informacije o slovenskih avtohtonih pasmah domačih živali, razvidno mora biti ime pasme, status in opis, del zgodovine ter njihove specifične lastnosti. Izvedba predstavitve na lokaciji reje mora biti pregledna, jasna in obiskovalcem privlačna.

V kolikor so v reji živali, ki so vpisane v informacijski sistem za kraškega ovčarja, se tudi njih ustrezno označi.

6.) Obisk središča

Ark središče kot eno izmed svojih glavnih dejavnosti nudi obiskovalcem možnost ogledov, bodisi v okviru vnaprej določenih terminov ali po predhodnem dogovoru za vodene ogledne. Izvajalci morajo biti usposobljeni za predstavitev slovenskih avtohtonih pasem (zgodovina, razvoj, značilnosti, proizvodi in raba, pomen), njihovih proizvodov in pomena ohranjanja biotske raznovrstnosti različni ciljni publiki.

7.) Izdelki avtohtonih pasem domačih živali

Zaželeno je, da ark središča tržijo izdelke avtohtonih pasem. ark kmetije in ark središča se lahko povezujejo pri trženju. Pri trženju, ponujanju in promoviranju mora biti jasno označen izvor pridelkov in izdelkov iz lastnega ark središča in iz drugih ark kmetij in ark središč.

Logotip ark središča, ki ga podeli Genska banka, lahko ark središče v nespremenjeni obliki uporablja za označevanje lastnih izdelkov vendar izključno samo izdelkov avtohtonih pasem domačih živali. Označevanje drugih izdelkov na ark središču s tem logotipom ni dovoljeno. Nepravilno označevanje izdelkov se sankcionira z odvzemom statusa.

8.) Predstavitev ark središč

Celoten videz in urejenost sta pogoja za priznanje statusa ark središča. ark središče mora imeti urejen prostor za predstavitve, ki lahko služi tudi kot mesto prodaje izdelkov. V objektih, ki bodo dostopni obiskovalcem in objektih ter površinah, namenjenih reji živali je potrebno vzdrževanje čistoče. Živali morajo biti zdrave, v dobri kondiciji ter odražati pravilno izvajanje zootehniških opravil, zlasti tistih, ki so potrebna za zaščito živali in uspešnost reje v skladu s 15. členom Zakona o živinoreji (ZZiv-NPB4). ark središče mora biti dostopno z različnimi sredstvi

javnega oziroma organiziranega transporta. ark središče mora skrbeti za promocijo na spletu in/ali dovoliti tovrstno objavo svojih podatkov Genski banki.

Enkrat na dve leti se morajo rejci udeležiti usposabljanja in izobraževanja s področja ohranjanja slovenskih avtohtonih pasem domačih živali, ki ga organizira Genska banka.

9.) Vloga Genske banke

Genska banka:

- Potrjuje sprejem v sistem ark središč in zagotavlja ter nadzoruje strokovno ustreznost izvajanja Pravil za sprejetje ark središč.
- Nudi strokovno pomoč pri razvoju posameznih konceptov in idej za predstavitev živali.
- Nudi strokovno podporo pri odnosih z javnostmi (mediji, internet, publikacije).
- Zagotavlja osnovno informativno gradivo (table za označevanje ark središč in avtohtonih pasem, letaki, znaki itd.).
- Deluje kot povezovalni člen med ark središči (in ark kmetijami), skrbi za medsebojno komunikacijo in na podlagi dolgoletnih izkušenj nudi izobraževanje in svetovanje rejcem s področja slovenskih avtohtonih pasem domačih živali.

10.) Postopek ustanovitve ark središč

Zainteresirane izvajalci in organizacije na lastno pobudo ali na zunanje povabilo oddajo prijavni obrazec za priznanje ark središča Genski banki.

Genska banka določi najmanj 3 člane komisije, ki opravijo pregled lokacije, kjer je predvidena oziroma kjer se izvaja reja živali. Na osnovi poročila komisije in izpolnjevanja pravil Genska banka odloči o sprejemu statusa. V postopku sprejema Genska banka lahko pozove za dopolnitve podatkov ali s časovnim rokom predpiše odpravo morebitnih ugotovljenih.

Izvajalec oziroma organizacija, ki izpolnjuje vse kriterije podpiše dogovor z Gensko banko in prejme plaketo in tablo za označitev ark središča. Tabla za označitev ark središča mora biti pritrjena na vidno mesto takoj po odobritvi oziroma po prejemu naziva. ark središče od Genske banke prejme tudi promocijski material za avtohtone pasme, ki jih redi na kmetiji.

11.) Spremembe in kontrola stanja ark središča

Spremembe, ki nastanejo v reji živali ali druge spremembe v stanju, ki so pomembne za izvajanje statusa ark središča izvajalec nemudoma sporoči Genski banki. Genska banka nato poda navodilo in časovni rok za ustrezno ukrepanje.

Komisija skupaj z Gensko banko najmanj na vsaka tri leta opravi kontrolo v ark središču, kjer preveri izpolnjevanje pravil v preteklem obdobju. Pri kontroli se izpolnjevanje pravil izkaže z rejsko knjigo oziroma drugo ustrezno dokumentacijo.

Če komisija pri pregledu ugotovi nepravilnosti izvajana dogovora med Gensko banko in ark središčem, lahko s časovnim rokom predpiše odpravo morebitnih ugotovljenih pomanjkljivosti ali pa odvzame pravico uporabe logotipov in označb, ki jih urejajo ta pravila.

Javna služba nalog genske banke v živinjehi

Vodja: mag. Danijela BOJKOVSKI